

Херсонський державний університет

Схвалено
Вченою радою Херсонського
державного університету
№ 8 від 25.04.2016 р.

Затверджено
Ректор Херсонського
державного університету

В.М. Стратонов
«25» Квітня 2016 р.

Освітньо-наукова програма «Економіка»

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти – доктор філософії PhD – спеціальності
051 «Економіка»

Херсон – 2016

Освітньо-наукова програма за спеціальністю «Економіка» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності 051 «Економіка» розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Керівник проектної групи:

Мохненко А.С., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства

Проектна група:

1. Ушкаренко Ю.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії;

2. Шашкова Н.І., д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування;

3. Соловійов А.І., к.е.н., доцент, декан факультету економіки і менеджменту;

4. Тюхтенко Н.А., к.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту та адміністрування, проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Рецензенти:

1. Гарафонова Ольга Іванівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

2. Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського національного економічного університету.

3. Покотилова Валентина Іванівна, доктор економічних наук, професор, Ректор Херсонського економіко-правового інституту.

Структура освітньо-наукової програми

1. Загальна характеристика освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 Економіка	4
2. Зміст освітньо-наукової програми	5
3. Мета і завдання освітньо-наукової програми	7
4. Стил ь та методика викладання освітніх дисциплін, система оцінювання	9
5. Науково-дослідницька робота аспіранта	12
6. Аспірантська практика	15
7. Проміжна та підсумкова атестації	17
8. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії	19
9. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів	25
10. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури	26
11. Врахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	31
12. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури	34
13. Розподіл змісту освітньо-наукової програми та навчальний час за дисциплінами підготовки	36
14. Анотації дисциплін	37
15. Графік виконання індивідуального плану науково-дослідницької роботи аспірантами	46

1. Загальна характеристика освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 Економіка

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії поширюється в Херсонському державному університеті.

Фахівець рівня **доктор філософії**

галузь науки **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальність **051 Економіка**

освітнього рівня: **III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти**

кваліфікації: доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка»

з узагальненим об'єктом діяльності: **наука, вища освіта, сфера державного управління, бізнес, неприбуткові організації.**

з нормативним терміном навчання (денна/заочна форма): **чотири роки.**

Виконання освітньо-наукової програми є необхідною умовою успішної академічної підготовки фахівця кваліфікації доктора філософії за даною спеціальністю.

Програма встановлює:

- необхідний рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, здобутих особою і достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та методикою педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого повинні мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення;
- нормативний зміст навчання в Херсонському державному університеті, обсяг та рівень засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 051 Економіка;
- перелік навчальних дисциплін підготовки докторів філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 051 Економіка;
- форму проміжної та підсумкової атестації;
- термін навчання.

Програма призначена для сертифікації докторів філософії та атестації випускників аспірантури Херсонського державного університету. Успішне виконання особою ОНП є підставою для присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 051 Економіка.

2. Зміст освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма передбачає такі складові:

1. Професійна теоретична підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за відповідною спеціальністю.

До складу теоретичної підготовки включаються:

– обов’язкові навчальні дисципліни (ОНД), які забезпечують підвищення професійної майстерності майбутньої викладацької та дослідницької діяльності;

– дисципліни за спеціальністю (051 Економіка), призначення яких полягає у забезпеченні професійного освітньо-наукового рівня;

– дисципліни вільного вибору аспіранта дозволять отримати додаткові знання, що підвищать їхній загальноосвітній рівень і поглиблять знання у відповідних фахових спрямуваннях.

2. Професійна практична підготовка (аспірантська практика) дозволить закріпити отримані знання щодо викладацької майстерності на практиці.

3. Науково-дослідницька робота разом з теоретичною забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

4. Підготовка та захист дисертаційної роботи, разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечують відповідний освітньо-науковий рівень.

Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії та максимальний навчальний час за циклами наведено у табл. 1.

Таблиця 1

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
1.	Професійна теоретична підготовка	1320	44
1.1.	Обов’язкові навчальні дисципліни	600	20
1.2.	Дисципліни за спеціальністю (051 Економіка)	330	11
1.3.	Дисципліни вільного вибору аспіранта	390	13
2	Аспірантська практика	180	6
3	Науково-дослідницька робота	X	X
4	Підготовка та захист дисертаційної роботи	X	X
Разом		1500	50

Нормативний зміст освітньо-професійної програми

1. Система знань у вигляді переліку дисциплін з мінімальною кількістю навчальних годин/кредитів їх вивчення (наведено у навчальному плані).

2. Анотація цих дисциплін, що складаються зі змістовних модулів.

3. Присвоєння кваліфікації «доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» здійснюється після виконання освітньої частини ОНП в повному обсязі і захисту дисертаційної роботи доктора філософії.

4. Вибіркова частина ОНП підготовки доктора філософії складається з дисциплін вільного вибору аспіранта, запропонованих Херсонським державним університетом, факультетами та кафедрами, відповідно до навчального плану.

5. Університет має право у встановленому порядку змінювати назви навчальних дисциплін.

Підсумкова атестація аспіранта

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 051 «Економіка» та захисту дисертаційної роботи доктора філософії.

Присвоєння наукового ступеня доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» здійснює спеціалізована вчена рада відповідного наукового спрямування. В окремих випадках, згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (ст. 6.3, 30.5.5), створюється разова спеціалізована вчена рада у складі 6-7 фахівців відповідного профілю, з яких не менше двох мають бути працівниками інших вищих навчальних закладів або наукових установ. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

3. Мета і завдання освітньо-наукової програми

Метою ОНП є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка», який успішно виконав та захистив власне наукове дослідження у спеціалізованій вченій раді, здатний до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності у галузі економічної науки, бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій, викладацької роботи у вищих навчальних закладах.

Випускники програми будуть також підготовлені до роботи в міжнародних дослідницьких проектах та інституціях, до викладання економічних дисциплін на високому сучасному рівні в університетах України та світу.

До основних завдань ОНП підготовки доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» належать:

- сформувати у здобувача вищої освіти – першого наукового ступеня доктора філософії **загальні та фахові компетентності**, достатні для проведення власного наукового дослідження за спеціальністю 051 – «Економіка», участі у колективній науково-дослідній роботі у галузі соціальної та поведінкової науки; достатні для здійснення власної педагогічної діяльності, організації науково-методичної роботи профільної кафедри (відділу) у вищому навчальному закладі (науковій установі);
- забезпечити виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження у формі дисертаційної роботи відповідно до пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної та світової економічної науки та вимог, що висувуються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка»;
- створити умови для належного визначення основних етапів та змістовних завдань власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня та послідовність їх виконання;
- створити умови для належної публікації проміжних та остаточних результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» у наукових фахових періодичних виданнях та під час роботи наукових конференцій;
- забезпечити системну розширену педагогічну практику аспіранта (здобувача) на профільній кафедрі, яка включає в себе оволодіння сучасними методиками, сучасними інформаційними технологіями викладання дисциплін у галузі економіки, проведення навчальних занять, підготовку та публікацію власних науково-методичних праць за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, навчально-

методичний посібник, навчальний посібник, підручник, практикум тощо), практичне освоєння принципів та методів організації науково-педагогічної, наукової та виховної роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету тощо);

– забезпечити якісний проміжний контроль виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження, створити умови для всебічної, об'єктивної фахової експертизи результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії, його відповідності чинним вимогам до дисертаційних робіт;

– створити умови для підготовки до процедури захисту дисертації (наукового дослідження) здобувача наукового ступеня до захисту у спеціалізованій вченій раді, чи разової спеціалізованої вченої ради.

4. Стиль та методи викладання освітніх дисциплін, система оцінювання

Серед основних підходів до навчання в аспірантурі застосовуватимуться такі: особистісно-орієнтовані та проблемні з елементами дослідницької роботи. Проблемність у викладанні спонукає суб'єкта пізнавальної діяльності збагачувати знання. А орієнтація у викладанні на дослідження стимулює аспіранта до самостійного аналітичного пошуку та наукового обґрунтування відповідей на проблемні питання.

Щодо методів та технологій, то наряду з традиційними використовуються і новітні – активні, комунікативні, проблемні. Серед традиційних методів перевага віддається пояснювально-ілюстративному, частково-пошуковому, дослідницькому, проблемних лекцій, аналіз ситуацій, практичні роботи дослідницького характеру, мозковий штурм. Серед новітніх методів: ділові та імітаційні ігри, стажування, тренінгу, акваріум. Аспіранти залучаються до активної та продуктивної діяльності, спостерігають, слухають, осмислюють логіку наукового дослідження, беруть участь у доведенні гіпотези, перевірці правильності вирішення проблеми. Важливою формою роботи є наукові диспути в аудиторії, на яких відпрацьовуються вміння аргументовано формулювати точку зору на дискусійні наукові питання, розкривати суперечності у знанні та у процесах пізнання.

Методи оцінювання, що застосовуються під час поточного контролю знань та умінь: поточний модульний тестовий контроль, захист практичних, лабораторних, семінарських занять, індивідуальні розрахункові та творчі роботи з презентаціями. Метод програмування розвиває логіку наукового вирішення дослідницької проблеми шляхом поетапного роздрібнення навчального матеріалу з постановкою до кожної його частини питань і завдань викладач спонукає аспірантів до самостійної теоретичної роботи з визначення алгоритму пошуку вирішення проблеми, активної участі у формулюванні проблемної ситуації, висунення припущень, доведення гіпотези та перевірки правильності її вирішення.

Вивчення всіх дисциплін закінчується складанням підсумкового контролю (залікового чи екзаменаційного). У освітньо-науковій програмі передбачена суттєва практична підготовка: 3 рік навчання – аспірантська практика з обов'язковим оприлюдненим захистом результатів практичного навчання. Навчання організується у навчальних групах за розкладом у такій системі: лекція, семінар (практичні заняття), групове та індивідуальне завдання тощо. Систематичне здійснення поточного та проміжного контролю знань дає змогу через систему зворотного зв'язку (від слухача до викладача) оперативно вносити до навчального процесу необхідні корективи.

В організації навчального процесу особлива увага приділяється самостійній роботі аспірантів, дистанційним формам навчання, практичним заняттям, спрямованим на відпрацювання дослідницьких умінь на навичок. Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи за всіма дисциплінами навчального плану складає 1:3.

Система оцінювання

Перевірка знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст і характер досягнення аспірантів у навчальному процесі, а також про успішність викладання.

Перевірка може здійснюватися в усній, письмовій та практичній формах. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, ситуаційних, розрахунково-аналітичних, творчих завдань; реферативні доповіді, есе, доповнення, участь у дискусії тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог.

В оцінюванні враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;

- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези та логіку їх перевірки, обґрунтовувати висновки.

Критерії оцінювання знань та вмінь аспірантів є необхідною умовою перевірки результатів навчання. Вірно сформульовані критерії оцінювання дозволяють визначити ступінь досягнення мети і завдань навчальної дисципліни.

Якісними критеріями оцінювання опитування аспірантів з теоретичного матеріалу в усній чи письмовій формі є: повнота відповіді або виконання завдання (елементарна, фрагментарна, повна, неповна), рівень сформованості логічних умінь (елементарні дії, операція, правило, алгоритм, правила визначення понять, формулювання законів і закономірностей, структурування суджень, умовиводів, доводів, описів тощо).

Якісними критеріями оцінювання виконання практичних завдань аспірантами є: повнота виконання завдання, рівень самостійності студента, рівень навчально-пізнавальної діяльності (репродуктивний, алгоритмічний, продуктивний, творчий).

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань аспірантами є: повнота виконання завдання, рівень самостійності студента, сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо), сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо); рівень сформованості фахових вмінь (низький, середній, достатній, високий).

Невід'ємною частиною підготовки аспірантів до контролю є своєчасне виконання обов'язкових видів робіт та відвідування аудиторних занять.

Іспит (екзамен) здійснюється у формі письмової роботи або усної відповіді на питання за тестами, білетом. Підсумкові іспити та заліки з дисциплін теоретичного блоку навчання аспіранти складають згідно термінів, визначених навчальним планом.

Підготовка фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» буде здійснюватися шляхом поєднання традиційних методик навчання та сучасних педагогічних технологій, таких як інформаційні технології, інтерактивні та дослідницькі методики, навчання за технологією тренінгу.

Сучасні інформаційні освітні технології створюють можливості для ефективного використання у навчальній та науково-дослідницькій діяльності інформаційних ресурсів та електронних систем інформаційних комунікацій. Для підготовки фахівців третього рівня освіти застосування сучасних інформаційних технологій сприяє формуванню та удосконаленню загальних та фахових компетентностей, ознайомленню з новітніми розробками в галузі соціальних та поведінкових наук.

Запровадження у навчальному процесі інтерактивних методів навчання таких, як метод групової творчої роботи, каскадної дискусії, рольові ігри, кейс-метод, метод портфоліо, метод проектів, проведення наукових семінарів та WEB-конференцій, сприяють розвитку дослідницької, творчої та пізнавальної діяльності аспірантів.

Методики тренінгового навчання у вигляді виконання пошукових, розрахункових та творчих завдань з використанням сучасних інформаційних технологій, роботи з базами бібліографічних, статистичних, економічних та інших видів даних, проходження аспірантської практики, апробація результатів самостійного наукового дослідження на наукових конференціях, семінарах тощо забезпечують поглиблення основних загальних та фахових компетентностей фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка».

Планується застосування сучасних педагогічних технологій при підготовці фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

5. Науково-дослідницька робота аспіранта

Науково-дослідницька робота аспірантів є обов'язковою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців (докторів філософії), здатних самостійно вести науковий пошук, творчо вирішувати конкретні професійні, наукові завдання. Кредитами не обліковується.

Наукова складова включає проведення фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, підготовку до публічного захисту дисертаційного дослідження, тематика якого визначена відповідною кафедрою та затверджена вченою радою університету, написання та публікацію статей та апробацію результатів за напрямком дисертаційного дослідження (відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України, має бути опубліковано **не менше 5 статей у вітчизняних і міжнародних фахових виданнях**, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, у тому числі **одна стаття у науковому журналі, який включено до міжнародних наукометричних баз даних**).

Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника, умовно може бути розділена на підготовчий та основний етапи та включає наступні види діяльності. На *підготовчому етапі* аспірант:

1. Обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження. Здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться з вже виконаними на кафедрі дисертаційними роботами. Опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки. Ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення маловивчених наукових проблем і питань, що є актуальними. Вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми; уточнює термінологію в обраній галузі знань. Здійснює пошук літературних джерел з обраної теми. Формулює наукову задачу.

2. Проводить планування дисертаційної роботи, формулює індивідуальний та робочий план аспіранта.

3. Здійснює постановку цілей і завдань дисертаційної роботи. Визначає об'єкт і предмет наукового дослідження.

4. Обирає та обґрунтовує методи (методику) проведення дослідження.

5. Здійснює опис процесу наукового дослідження у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який являє собою реферативний виклад питань, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний фактичний матеріал.

Під час *основного етапу* науково-дослідницької роботи аспірант:

1. Проводить науково-дослідницькі роботи відповідно до профілю ОНП аспірантури з використанням знання з фундаментальних та прикладних дисциплін, які викладаються за програмою. Займається науковою роботою з виконання теоретичної та практичної частини дослідження.

2. Аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі сучасних підходів, міждисциплінарного знання, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

3. Проводить апробацію результатів наукових досліджень шляхом участі у наукових конференціях (з опублікуванням тез доповіді): у міжнародних та зарубіжних конференціях; у всеукраїнських конференціях; у регіональних та міжвузівських конференціях, у наукових семінарах кафедри та факультету. Бере участь у конкурсах заявок на фінансування наукових робіт та у конкурсах наукових робіт.

4. Залучається до виконання держбюджетної та / або госпдоговірної тематики в рамках державних, міжвузівських або університетських програм, а також індивідуальних планів кафедри.

5. Займається проведенням досліджень та підготовкою дисертаційної роботи, формулюванням висновків дисертаційної роботи.

6. Здійснює оцінку отриманих результатів, які обговорюються на засіданні кафедри, а потім – наукового семінару факультету.

7. Проходить попередню експертизу дисертації на кафедрі із залученням не менше 3-х експертів за темою дисертації (форма передзахисту).

8. Оформлює текст дисертації та автореферату.

9. Надає розробки, отримані в дисертаційному дослідженні, для практичного використання та впровадження результатів дослідження у діяльності дослідницьких та академічних інституцій, органів державного управління, бізнесу, неприбуткових організацій, про що отримує довідки про впровадження.

10. Займається роботою з підготовки рукопису дисертації.

11. Працює над створенням нових перспективних засобів, в організації робіт щодо практичного використання та впровадження результатів дослідження.

12. Захищає дисертацію у спеціалізованій вченій раді.

Науково-дослідницька робота відображається в **індивідуальному плані підготовки фахівця**. Контроль виконання індивідуального плану підготовки здійснюються профільними кафедрами шляхом атестації. Атестація аспірантів проводиться раз на рік. Атестації передують проміжні звіти. Аспірант **звітує** на кафедрі 2 рази на рік. Метою проміжних звітів є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. **Проміжний звіт** має включати три модулі:

1. Теоретичний модуль.
2. Науково-дослідницький.
3. Практичний модуль.

При атестації аспіранта враховуються виконання програмних вимог як освітньої, так і наукової компонент освітньо-наукової програми. Аспіранти, що успішно пройшли щорічну атестацію, переводяться на наступний рік навчання. Аспіранти, які не пройшли атестацію, підлягають відрахуванню.

Науково-дослідна робота вважається завершеною, якщо аспіранти:

- підготували дисертаційне дослідження, яке містить наукову новизну, є актуальним, має практичну значущість; дисертація рекомендована кафедрою до захисту;

- опублікували за темою дисертації не менше 5-ти статей у фахових виданнях, з яких не менше як 1 стаття повинна бути опублікована у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз;

- мають апробацію результатів дисертаційного дослідження (не менше 3-х публікацій тез доповідей на наукових конференціях) та брали участь в роботі вітчизняних та міжнародних конференцій, семінарів та/або літніх шкіл (хоча б одна з яких – за кордоном).

Результатом навчання в аспірантурі є виконання освітньої складової ОНП та захист дисертації в спеціалізованій вченій раді.

6. Аспірантська практика

Проходження *аспірантської практики* (6 кредитів ЄКТС) є обов'язковим компонентом виконання ОНП підготовки доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка».

Метою аспірантської практики є оволодіння аспірантами сучасними методами, формами та засобами навчання, формування в них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань із базових психолого-педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

В результаті проходження практики у аспірантів повинні бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача університету, необхідні для забезпечення провідних аспектів педагогічної діяльності: навчальної, методичної, виховної й дослідницької роботи.

Аспірантська практика проходить у межах навчальних дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються відповідною кафедрою на факультеті економіки і менеджменту та на інших факультетах університету. Вибір дисциплін, з яких відбуватиметься аспірантська практика, здійснюється заздалегідь, відповідно до педагогічного навантаження працівників кафедри, як правило, узгоджено із дисциплінами, які викладає науковий керівник, або в межах тематики дисертаційної роботи аспіранта.

Проходження аспірантської практики передбачає виконання аспірантом таких видів робіт:

Навчальна діяльність аспіранта-практиканта

- планування власної викладацької діяльності, підготовку до занять;
- проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі;
- проведення психолого-педагогічного аналізу відвіданих занять;
- виготовлення роздавального дидактичного матеріалу;
- перевірка письмових робіт студентів;
- проведення консультацій для студентів;
- підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету, що викладається.

Методична діяльність аспіранта-практиканта

- ознайомлення аспірантів з особливостями організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо);
- ознайомлення з кредитно-модульною організацією курсу, що доручено викладати;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (навчальні програми з дисциплін та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації);

- участь аспірантів у засіданнях кафедр, методичних секцій, в роботі семінарів викладачів тощо;
- складання робочої навчальної програми курсу, що доручено проводити (тематичного плану і планів окремих занять, завдань для самостійної роботи, завдань для поточного, модульного і підсумкового видів контролю тощо);
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та аспірантів-практикантів.

Виховна діяльність аспіранта-практиканта

- ознайомлення з організацією виховної роботи в університеті;
- ознайомлення з комплексним планом організаційно-виховної роботи в університеті, планом виховної роботи на факультеті, в академічній групі;
- виконання обов'язків куратора академічної групи;
- планування виховної роботи в академічній групі;
- відвідання та аналіз виховних заходів, що проводять інші аспіранти-практиканти;
- підготовка і проведення одного виховного заходу;
- проведення психолого-педагогічного вивчення як особистості окремих студентів, так і колективу групи в цілому;
- складання психолого-педагогічної характеристики академічної групи.

Науково-дослідна діяльність аспіранта-практиканта

- виконання індивідуальних дослідницьких психолого-педагогічних завдань протягом педпрактики та складання відповідного звіту (теми завдань за вибором);
- участь у роботі методологічних семінарів кафедр.

Засобами діагностики успішності навчання є аналіз результатів навчальної, методичної, виховної та науково-дослідної роботи аспірантів.

Захист звіту з аспірантської практики відбувається перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету економіки і менеджменту. Підсумки аспірантської практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр під час проміжної атестації аспірантів, а загальні підсумки – затверджуються на засіданні Вченої ради факультету економіки і менеджменту.

7. Проміжна та підсумкова атестації

У процесі підготовки докторів філософії використовують дві форми атестації: проміжна та підсумкова. Відповідно до діючих нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та Херсонського державного університету підсумкова атестація аспірантів, які завершують навчання за освітньо-науковими програмами доктора філософії, є обов'язковою.

Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за усіма складовими, передбаченими навчальним планом. Проміжна атестація включає три модулі:

1. Атестацію за теоретичною частиною, що передбачає складання заліків та іспитів відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка». Проміжна атестація за теоретичною частиною, де передбачені екзамени, проводиться екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом декана факультету після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам **загальних та фахових компетентностей випускників аспірантури.**

2. Науково-дослідницька частина, відповідно до начального плану, передбачає проведення поточної атестації аспірантів раз на рік. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

3. Практична частина, відповідно до начального плану, передбачає проведення аспірантської практики на другому році навчання і, частково, - третьому. Метою проміжної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практичним модулем здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту аспірантської практики, яка створюється за розпорядженням декана факультету.

Метою підсумкової атестації є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам до доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка». Підсумкова атестація здійснюється за двома напрямками:

1. Оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки – передбачає складання заліків та екзаменів з дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» та захист звіту з аспірантської практики

2. Встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка», що передбачає проведення прилюдного захисту результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертаційної роботи. Підсумкову атестацію здійснює

Спеціалізована Вчена рада, склад якої затверджено Міністерством освіти і науки України на підставі чинних нормативно-правових документів. В окремих випадках згідно з Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (ст. 6.3, 30.5.5) створюється разова спеціалізована вчена рада у складі 6-7 фахівців відповідного профілю, з яких не менше двох мають бути працівниками інших вищих навчальних закладів або наукових установ. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Нормативною формою підсумкової атестації є захист дисертації на здобуття вченого ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка».

На підсумковій атестації оцінюється повний обсяг виконаних робіт та їх відповідність вимогам успішного завершення докторської програми.

На виконання дисертаційної роботи доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» покладається основна *дослідницька та фахова кваліфікаційна функція*, яка виражається у здатності пошукувача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасної економічної науки і практики. Вона являє собою результат самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі Херсонського державного університету за спеціальністю 051 «Економіка» завершується присудженням наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» з врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

8. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії

Система забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії в галузі 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 «Економіка» на базі кафедри економічної теорії ХДУ має за мету забезпечення високої якості підготовки докторів філософії з відповідної спеціальності.

З метою забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії в аспірантурі передбачається впровадження і реалізація комплексної системи, що поєднує взаємопов'язану сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх елементів:

– публікація наукових статей з обраної проблематики дослідження, що відображають результати наукових пошуків аспіранта та написані згідно з вимогами ДАК України; публікація статей у провідних українських та зарубіжних виданнях, що включені до Міжнародних наукометричних баз даних (РИНЦ, Index Copernicus, Web of Science, Scopus та ін.) та мають високе поточне значення Імпакт-фактору, засвідчують відповідний рівень та актуальність виконаних досліджень;

– поглиблення теоретичних знань у галузі соціальних та поведінкових наук та набуття практичних навичок та вмінь під час вивчення навчальних дисциплін уможливорює підвищення якості власних наукових досліджень аспіранта, а також передбачає обов'язкові публікації тематичних статей за проблематикою його дослідження, що включають елементи дослідницьких та комунікаційних компетентностей, одержаних під час вивчення зазначених дисциплін тощо;

– проведення власних аналітичних досліджень є підґрунтям забезпечення якісної складової одержання наукових результатів, що будуть покладені в основу підготовки дисертації, зокрема при виконанні відповідного етапу комплексної науково-дослідної держбюджетної теми факультету економіки і менеджменту;

– апробація результатів науково-дослідницької роботи під час проведення всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій за відповідними тематиками, обговорення матеріалів дослідження на наукових та науково-методичних семінарах і круглих столах із залученням провідних фахівців зі спеціальності, опублікування тез виступів і написання статей за напрямом дисертаційної роботи;

– зовнішнє рецензування і конкурсний відбір статей до друку, що здійснюють провідні фахові видання, у тому числі – що видаються на факультеті економіки і менеджменту, а також наукові журнали, які включені до Міжнародних наукометричних баз даних, що забезпечує реалізацію принципів впровадження системи якісної перевірки наукового рівня виконаних досліджень, обґрунтованості зроблених висновків та авторських пропозицій щодо вирішення наявних проблем;

– підготовка і захист звіту з аспірантської практики; підведення підсумків практики відбувається відкрито на підсумковій конференції перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету. За результатами попередньої перевірки звіту готується загальний відзив і визначається його відповідність затвердженим вимогам, звіт рекомендується до захисту перед комісією. Підсумкова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів, якості підготовленого звіту, загального відзиву та результатів анкетування. Підсумки аспірантської практики обговорюються на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на засіданнях Вченої ради факультету економіки і менеджменту;

– проміжна та підсумкова атестації аспірантів. Під час вивчення навчальних дисциплін перевірка засвоєних знань і успішності аспірантів здійснюється із використанням модульно-рейтингової системи оцінювання; підсумкова атестація передбачає прилюдний захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії; присвоєння вченого звання доктор філософії за спеціальністю здійснює відповідна Спеціалізована вчена рада.

Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності в ХДУ регламентується як загальнодержавними нормами, визначеними Законом України «Про вищу освіту», законодавчими актами, наказами МОН України, так і розробленими в університеті Положеннями, рішеннями Вченої ради ХДУ, відповідними наказами та розпорядженнями по університету, щорічним Регламентом роботи. Всі зазначені документи розміщені як на паперових, так і електронних носіях.

Наявна в університеті інформаційно-аналітична система дозволяє оперативно інформувати учасників освітнього процесу щодо організаційних та контрольних заходів, оприлюднювати результати.

Представлення локальної системи управління якістю та стандартів ХДУ

Якості підготовки фахівців сприяє існуюча в ХДУ внутрішня система моніторингу освітньої діяльності і управління якістю. У відповідності до Європейських стандартів і рекомендацій щодо внутрішнього забезпечення якості, політики і процедур оцінки якості ректоратом, кафедрами факультетів, відповідними відділами і службами систематично проводиться спостереження, аналіз, оцінювання і корекція основних параметрів і показників технологічних процесів і результатів діяльності структурних підрозділів. Предметом моніторингу умов навчання в університеті виступає: навчальна база, освітній процес, інтелектуальний потенціал викладачів, інтелектуальний потенціал студентів. Крім моніторингу багатьох кількісних показників, внутрішня система забезпечення якості освіти в ХДУ спрямована на підтримку системи цінностей, традицій, норм (як загальноуніверситетського рівня, так і академічних підрозділів – факультетів, кафедр).

Однією зі складових підвищення якості освіти є керованість якістю здійснення освітніх послуг. Критеріями якості освітнього процесу в університеті виступають: наявність затверджених у встановленому порядку варіативних складових стандартів освіти, навчальних планів, графіків

освітнього процесу, робочих навчальних програм з дисциплін; відповідність змісту навчальних планів і робочих навчальних програм вимогам програм якості та стандартам; відповідність розкладу занять логіці викладання кожної дисципліни; відповідність елементів освітнього процесу (лекцій, семінарів, лабораторних занять тощо) затвердженим планам та програмам; комплектність і достатність методичного забезпечення викладання дисциплін (методичні вказівки, конспекти, настанови щодо виконання лабораторних робіт тощо), достатність, регулярність і рівень організації поточного контролю (контроль якості знань студентів, їх оцінка якості освітнього процесу), оперативність прийняття і реалізації коригуючих засобів.

В університеті запроваджено щорічне визначення рейтингу факультетів, яке ґрунтується на затвердженому наказом ректора «Положенні про рейтинг факультетів Херсонського державного університету».

На основі затверджених механізмів періодичних перевірок і моніторингу виконання освітніх програм та з метою постійного поліпшення якості освітнього процесу контроль та коригування якістю надання освітніх послуг здійснюється на кафедральному рівні, на рівні деканату та ректорату шляхом проведення нульового (вхідного) поточного, проміжного, семестрового контролю, ректорських контрольних робіт. Проведення цих видів роботи регламентуються відповідними положеннями, що входять до внутрішніх стандартів університету. За період 2010-2015 рр. кафедри щороку проводять нульовий контроль знань студентів-першокурсників з 80-85 спеціальних дисциплін. Аналіз результатів цього виду контролю дає змогу індивідуалізувати певні аспекти навчання студентів та прогнозувати рівень зростання якості знань за результатами сесії у порівнянні з попередніми роками.

З метою виявлення рівня залишкових знань, коригування та управління якістю постійно проводяться ректорські контрольні роботи з навчальних дисциплін. Цей вид контрольних зрізів проводить незалежна експертна комісія, що створюється наказом ректора з числа провідних спеціалістів, які не працюють на факультетах, де проводиться контроль.

За результатами такої роботи розробляються рекомендації щодо систематичного, об'єктивного, достатнього за обсягом і оптимального за часом здійснення принципу зворотного зв'язку в процесі навчання та професійного оцінювання з урахуванням існуючих значних наробок в області тестування і проведення екзаменів, що відповідають вимогам:

- призначаються для вимірювання досягнень визначених результатів навчання;
- здійснюються фахівцями, які розуміють роль оцінювання у набутті аспірантами знань і вмінь, пов'язаних з їхньою майбутньою кваліфікацією;
- мають чіткі й оприлюднені критерії оцінювання;
- відповідають своєму призначенню (діагностичний, поточний або підсумковий контроль);
- проектуються з урахуванням усіх можливих наслідків для студента;
- мають чітку регламентацію випадків відсутності студента з

різноманітних причин;

- відповідають цілям і зобов'язанням, задекларованим ХДУ;
- підлягають внутрішній (а за необхідності – зовнішній) експертизі;
- підлягають перевіркам на дотримання затверджених процедур.

У внутрішній системі управління якістю значна увага приділяється вивченню міграційних потоків молоді за результатами вступної кампанії. Це дозволяє університету та факультетам:

- виявляти основні осередки знаходження потенційних абітурієнтів;
- знаходити потенційні можливості для розширення сфери своєї освітньої діяльності;
- вносити корективи щодо проведення профорієнтаційної роботи.

Схема функціонування внутрішньої системи забезпечення якості та розподіл відповідальності між структурними підрозділами та посадовими особами

Контроль якості освітньої діяльності здійснюється на рівнях:

внутрішньокафедральний контроль (завідувач кафедри):

- перевірка виконання викладачами планів навчальної, навчально-методичної, організаційно-виховної роботи, про що робляться записи в індивідуальних планах викладачів, у річних звітах викладачів на засіданнях кафедр, у протоколах засідань кафедр;

- перевірка підготовки викладачами навчальних та робочих навчальних програм відповідно вимог МОН України, формування навчально-методичного комплексу забезпечення кожної дисципліни кафедри;

- відвідування занять кожного викладача протягом навчального року з охопленням перевіркою всіх видів навчальної роботи (лекції, практичні та лабораторні заняття, семінари, консультації тощо). Висновки відвідування фіксуються в журналі контролю відвідувань занять завідувачем кафедри;

- проведення відкритих занять, які обговорюються на засіданнях кафедр чи методичних семінарах, та взаємовідвідувань. Висновки з цих заходів фіксуються в журналі контролю відвідувань кафедр.

Контроль на рівні деканату:

- перевірка організації освітнього процесу кафедрами; формування навчального навантаження кафедр, якість розподілу навантаження між викладачами відповідно до базової вищої освіти, наукової спеціальності;

- регулярний контроль дотримання розкладу занять викладачами і студентами факультету;

- відвідування занять викладачів деканами факультетів, членами науково-методичних рад факультетів;

- контроль дотримання вимог до документального оформлення результатів поточного та підсумкового контролю;

- регулярні звіти завідувачів кафедр на Вченій раді факультету;

- перевірку готовності навчально-методичної документації та номенклатури справ кафедр.

Контроль на рівні ректорату (ректор, проректори, відділи з навчальної та методичної роботи):

- перевірка наявності та виконання затверджених у встановленому порядку стандартів освіти (галузевих, вищого навчального закладу), графіків освітнього процесу; навчальних планів та робочих навчальних планів з кожного напрямку підготовки та спеціальності факультету за денною та заочною формою навчання; розгляд та затвердження нових та оновлених навчальних документів на засіданнях вченої ради університету;
- аналіз відповідності змісту навчальних планів і навчальних програм вимогам галузевих стандартів та стандартам університету;
- перевірка наявності робочих програм з дисциплін та їх відповідність елементам освітнього процесу (лекції, семінари, практичні, лабораторні заняття, самостійна та індивідуальна робота тощо);
- відповідності розкладу занять логіці викладання кожної дисципліни, затвердженим планам та програмам;
- комплектності і достатності методичного забезпечення дисциплін (методичні вказівки, конспекти, настанови щодо виконання семінарських, практичних та лабораторних робіт, самостійної та індивідуальної роботи тощо);
- дотримання вимог до документального оформлення результатів поточного та підсумкового контролю та наявності його повного комплекту;
- наявності організаційно-методичного забезпечення проведення всіх видів практик, передбачених навчальними планами, дотримання всіх вимог до комплекту документального забезпечення;
- організаційно-методичного забезпечення проведення атестації за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до галузевих стандартів, дотримання всіх вимог до комплекту документального забезпечення;
- шляхом контрольних відвідувань усіх видів занять викладачів ректором, проректорами, керівником відділу з навчальної роботи та керівником навчально-методичного відділу та практик;
- організація експертних перевірок навчально-методичного забезпечення, що розробляється викладачами університету; проведення експертизи дипломних робіт;
- залучення до участі у освітньому процесі, атестації, експертизи результатів науково-методичної роботи представників роботодавців.

На Вченій раді університету та ректораті не рідше одного разу в семестр розглядаються питання про якість освітнього процесу в ХДУ, на окремих факультетах, кафедрах.

Результати здійснених перевірок оприлюднюються та проходять обговорення на засіданнях кафедр, вчених радах факультетів, університету, навчально-методичних рад тощо.

Залучення студентів і аспірантів до забезпечення якості

У внутрішній системі управління якістю значне місце відводиться участі студентів у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності.

В університеті студенти і аспіранти залучаються до виконання науково-дослідних тем кафедр, працюють у складі понад 30 ініціативних науково-дослідних лабораторій, закріплюючи на практиці уміння науково-пошукової

роботи.

Однією з форм зворотного зв'язку у питанні підвищення якості освіти в ХДУ є вивчення думки студентів щодо якості викладання дисциплін, яке здійснюється шляхом анонімного анкетування студентів за допомогою електронної програми «Feedback», що проводить відділ моніторингу якості освіти. Студенти і аспіранти мають можливість висловити свою думку стосовно педагогічних якостей викладачів університету, що обираються за конкурсом на вакантні посади, обрати дисципліни, що визначені у навчальних планах як дисципліни вільного вибору аспірантів тощо.

9. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені через набуття ними теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексу проблем у галузі професійної та (або) дослідницької діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичну та практичну значимість.

Основні результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені такими складовими:

1. Прослуховування навчальних дисциплін обсягом 44 кредити.
2. Складання заліків та екзаменів відповідно до навчального плану теоретичної підготовки.
3. Проходження та успішний захист аспірантської практики.
4. Підготовка дисертаційної роботи, яка рекомендована кафедрою до захисту на спеціалізованій вченій раді.
5. Публікація за темою дисертації не менше 5-ти статей у фахових виданнях, з яких не менше як 1 стаття має бути опублікована у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних.
6. Апробація результатів дисертаційної роботи шляхом участі в роботі не менше 4-х вітчизняних та міжнародних конференцій, семінарів та інших форм наукової комунікації.
7. Впровадження результатів науково-дослідницької роботи у практичну діяльність – не менше одного підтвердження про впровадження.

10. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури

Освітньо-наукова програма на третьому рівні вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітня складова освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в галузі 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка складається з 50 кредитів ЄКТС і містить навчальні складові, в результаті засвоєння яких аспірант повинен:

1) оволодіти глибинними професійними знаннями, науковим і культурним кругозором рівня здобувача наукового ступеня доктора філософії, зокрема шляхом засвоєння знань основних концепцій, теоретичних та практичних проблем, історії розвитку галузі науки та сучасним станом розвитку наукової літератури за обраною спеціальністю;

2) набути мовних компетентностей, достатніх для представлення наукових результатів іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів;

3) оволодіти універсальними навичками дослідника, зокрема методологією і методами наукового аналізу, усної та письмової презентації результатів дослідження, підготовкою та проведенням навчальних занять (педагогічною діяльністю), управління науковими проектами та/або написання пропозицій на фінансування наукових досліджень тощо.

Розвиток інтегральної та програмних компетентностей є метою навчальних програм. Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах.

Інтегральна компетентність формується як здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Програмні компетентності містять 6 блоків: дослідницькі (1), комунікативні (2), управлінські (3), науково-педагогічні (4), етичні (5), спеціальні професійні (6). Структура компетентностей:

1. Дослідницькі компетентності

здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних областях	КД-01
здатність проектувати і здійснювати комплексні дослідження, у тому числі міждисциплінарні, на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в галузі історії та філософії науки	КД-02

уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури	КД-03
здатність брати участь у міждисциплінарних проєктах та вміння використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення цілей власного наукового дослідження	КД-04
уміння ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень	КД-05
ініціювати, організовувати та проводити комплексні теоретичні та експериментальні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань	КД-06
проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять наукову новизну, мають важливе теоретичне та практичне значення	КД-07
уміння кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз	КД-08
здатність професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах для вітчизняного та світового співтовариства	КД-09
уміння працювати з літературними каталогами, базами даних зі спеціальності та наукометричними базами	КД-10
здатність володіти навичками застосування синергетичної методології у науково-дослідницькій та педагогічній діяльності, знаннями про фундаментальні засади сучасної наукової картини світу	КД-11

2. Комунікативні компетентності

здатність вільно застосовувати рідну та іноземну (в першу чергу - англійську) мову в науковій роботі, науково-педагогічній та інноваційній діяльності, в практиці повсякденного спілкування в режимі реального часу	КК-01
здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових творів різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференції, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація тощо)	КК-02
здатність написання українською та іноземною мовою власних науково-педагогічних творів різного змісту та обсягу (робоча навчальна програма, текст лекції, розділи в навчальному посібнику,	КК-03

підручнику тощо)	
здатність усно практично використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності (усний виступ на конференції, використання іноземної мови у ділових переговорах щодо комерціалізації результатів наукового дослідження, проведення іноземною мовою лекцій з нормативних курсів та спеціальних курсів за профілем кафедри, консультування студентів іноземною мовою, проведення іноземною мовою одноразових презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів тощо)	КК-04
уміння та навички використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації даних та представленні результатів	КК-05
здатність працювати із наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати інтернет-технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації	КК-06
здатність до практичного використання у власній педагогічній діяльності інформаційних технологій дистанційного навчання, у організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо)	КК-07
спроможність ефективно працювати в команді	КК-08
уміння ефективно працювати самостійно	КК-09
уміння працювати з експертами	КК-10

3. Управлінські компетентності

здатність брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету, знати та розуміти принципи організації роботи науково-дослідного сектору/лабораторії/, науково-дослідної теми за профілем навчання (розподіл функціональних обов'язків, технічне завдання НДР, місце науково-дослідного сектору/лабораторії у системі наукової роботи факультету та університету тощо)	КУ-01
знати принципи фінансування НДР та структуру кошторисів на її виконання, вміння підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію	КУ-02
знати основи управління науково-дослідним сектором/лабораторією, основи управління науково-дослідною роботою факультету й університету (план роботи, регламент, індикатори)	КУ-03

уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (проведення експерименту, збору інформації, підготовки пропозицій)	КУ-05
--	-------

4. Науково-педагогічні компетентності

здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету)	КНП-01
практичне вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, розділи навчально-методичного посібника, навчального посібника, підручника, практикуму, вміння проводити, практичні, семінарські заняття, консультації, керувати самостійною роботою тощо)	КНП-02
вміння планувати і ефективно використовувати час у науковій та педагогічній роботі	КНП-03

5. Етичні компетентності

дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження	КЕП-01
знати й коректно посилаються на розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного та загальносоціологічного процесу	КЕП-02

6. Спеціальні професійні

здатність застосувати сучасні способи теоретичного аналізу наукових проблем в галузі та вміння здійснювати теоретичні узагальнення;	КСП-01
здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	КСП-02
володіння кількісними та якісними методами обробки, структурування та аналізу економічної інформації	КСП-03
здатність визначати, мати доступ, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для розгляду відповідних задач	КСП-04
здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні документального, монографічного та	КСП-05

нормативно-правового матеріалу	
здатність планувати та на основі дослідження робити внесок до економічних знань, пов'язаних з важливою задачею, який відповідає якості матеріалу для друку	КСП-06
володіння методами і технологіями аналізу економічної інформації, організації просторових даних і моделювання економічних процесів і явищ; здатність розробляти нові проблемно-орієнтовані методи просторового аналізу і моделювання	КСП-07
володіння концептуальними засадами сталого розвитку на глобальному і регіональному рівнях і готовність застосування отриманих знань для забезпечення сталого розвитку на різних територіальних рівнях	КСП-08

11. Врахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям

В сучасних суспільствах відбувається швидке оновлення системи знання, розвиток дослідницької методології, статистичних баз даних і способів їх аналізу. Крім того, наукові та навчальні інститути, структури державного управління та бізнесу постійно підвищують вимоги щодо кадрового забезпечення своєї діяльності. У зв'язку з цим з боку ринку праці та потенційних роботодавців підвищується зацікавленість до залучення фахівців найвищої кваліфікації, тобто третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, якому відповідає ступінь вищої освіти доктора філософії з відповідної спеціальності. Вимоги ринку інституціоналізовані у Класифікаторі професій ДК 009:2010, затвердженого Наказом № 327 Держспоживстандарту України від 28.07.2010, та Наказом №457 Держспоживстандарту України від 11.10.2010, та окреслюють сфери діяльності випускників аспірантури, серед яких діяльність: в галузі вищої освіти (85.4), наукових досліджень та розробок (72), в інших професійних, технічних та наукових видах діяльності (74) – (табл. 3).

Таблиця 3

Класифікація професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю «Економіка» (фрагмент)

Код КП	Професійна назва роботи
1231	Головний економіст
1231	Директор з економіки
1229.4	Завідувач практики (виробничої, навчальної)
2419.1	Науковий співробітник (маркетинг, ефективність підприємництва, раціоналізація виробництва)
2419.2	Фахівець з ефективності підприємництва
2441.2	Економіст
2441.2	Економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності
2441.2	Економічний радник
2441.2	Консультант з економічних питань
2441.2	Оглядач з економічних питань

Таким чином, заплановані результати навчальної та наукової підготовки фахівців вищого рівня можуть бути цікаві та затребувані такими суб'єктами ринку праці, потенційними роботодавцями, як:

1. Суб'єкти сфери освіти, зокрема ВНЗ, – це одні з багатьох потенційних роботодавців, які вимагають від працівників не тільки високого рівня виконавчої дисципліни та ґрунтовної теоретичної бази. Сучасні викладачі – це мобільні, комунікабельні, творчі особистості, які вміють швидко і якісно вирішувати завдання в умовах динамічного середовища, володіють практичними навичками та іноземною мовою, здатні підвищувати свій професійний рівень тощо. Складові вищеозначеної освітньо-наукової програми дозволяють сформувати викладача нової генерації, а саме:

- вивчення аспірантом нормативних навчальних дисциплін та дисциплін за вибором забезпечують підвищення професійної майстерності аспірантів у майбутній викладацькій діяльності за спеціальністю в галузі соціальних та поведінкових наук та набуття ними додаткових загальних і фахових компетенцій (поглиблення теоретичних та методологічних засад економіки як науки; поглиблення філософської підготовки, що орієнтовані на професійну діяльність та удосконалення професійної іноземної мови);

- проходження аспірантської практики дає можливість набутти досвіду педагогічної та навчально-методичної роботи у вищих навчальних закладах, розвинути професійно-педагогічні компетентності, оволодіти технологіями проведення навчальних занять та підготовки навчально-методичних матеріалів за курсами дисциплін, що читаються у ВНЗ;

- науково-дослідницькі компетентності, набуті в ході здійснення самостійного наукового пошуку, що забезпечуватиме тісний зв'язок сучасної науки і практики з навчальним процесом і дасть можливість підвищити рівень ефективності підготовки сучасного економіста.

2. Для роботодавців, якими є науково-дослідні установи НАН України, а також науково-дослідні функціональні підрозділи міністерств і відомств затребуваними є фахівці, що володіють глибокими теоретичними знаннями, уміннями та навичками аналізу соціальних та пізнавальних процесів, вміють самостійно здійснювати наукові дослідження, отримувати наукові результати, продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми, пов'язані з аналізом та оцінюванням суспільно-просторових явищ та процесів. Науково-дослідницька складова підготовки фахівця вищої кваліфікації дозволяє задовольнити потреби вищеозначених роботодавців, а саме через набуття аспірантом фахових компетенцій щодо організації соціологічних досліджень; збирання, опрацювання та аналізу економічної інформації; здійснення теоретичних узагальнень, просторового аналізу та інтерпретації суспільних процесів та явищ, підготовки наукових, аналітичних звітів та наукових публікацій.

3. Висококваліфіковані фахівці в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка» здатні виявляти просторові закономірності взаємовідносин в економічних системах», здійснювати моніторинг, моделювання та прогнозування розвитку економічних систем різних

ієрархічних рівнях. Таких компетентностей набувають аспіранти в рамках теоретичної та практичної підготовки, які навчаються за ОНП підготовки докторів філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Економіка», а також в процесі самостійної науково-дослідницької роботи.

4. Потребує висококваліфікованих дослідників-економістів в реалізації міжнародних наукових проектів, в діяльності міжнародних організацій з порівняльного оцінювання стану розвитку та якості суспільно-просторових процесів.

12. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури

Результатами виконання ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю Економіка, присвоєння їм відповідної академічної кваліфікації згідно Класифікатору професій ДК 003:2010, затвердженого Наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 за № 327 та враховуючи реальні потреби ринку праці випускники аспірантури мають такі перспективи працевлаштування (табл. 4):

1. Посада асистента (викладача) кафедри вищого навчального закладу (викладання дисциплін, таких як: «Вступ до фаху», «Основи економічної теорії», «Регіональна економіка», «Історія економічних вчень» тощо).

2. Посада наукового співробітника науково-дослідницької установи, як-то: Інституту економіки та прогнозування НАН України, Національний університет біоресурсів і природокористування НАН України, Інститут стратегічних досліджень при Президентові України.

3. Посада економіста, фахівця з розміщення продуктивних сил і регіональної економіки, економічного радника, консультанта та оглядача з економічних питань, фахівця районного планування у відділах обласних, районних державних адміністрацій.

4. Фахівець з ефективності підприємництва, економіст, економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності у всіх державних, комунальних і приватних установах для інтерпретації суспільно-просторової інформації.

5. Посада консультанта та оглядача з економічних питань, економічного радника з питань просторового аналізу, фінансово-економічної, соціально-політичної ситуації в консалтингових фірмах та ЗМІ.

Таблиця 4.

Показник професійних назв робіт за кодами професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю Економіка (фрагмент)

Код КП	Код ОКЦДТР	ВИПУСК ДКХП	Професійна назва роботи
1224	21083		Керівник торговельно-економічної місії
1231	21097	1	Головний економіст
1231	21489	5	Директор з економіки
1231	21490		Директор фінансовий
1231	21491	84,65	Директор-розпорядник
1231	24068	64,1	Начальник лабораторії техніко-економічних досліджень
1231	23927	1	Начальник планово-економічного відділу
1231	24108	1	Начальник фінансового відділу
1231	24120		Начальник централізованої бухгалтерії
1229.4	21958		Завідувач лабораторії (освіта)

1229.4	22027		Завідувач практики (виробничої, навчальної)
2122.1	23667		Науковий співробітник (статистика)
2122.2	25353		Економіст-статистик
2412.2	25374	1	Економіст з праці
2414.2			Аналітик з питань фінансово-економічної безпеки
2419.1	23667		Науковий співробітник (маркетинг, ефективність підприємництва, раціоналізація виробництва)
2419.2	25371	1	Економіст із збуту
2419.2	25393		Експерт із зовнішньоекономічних питань
2419.2	22357	1	Інженер із організації керування виробництвом
22357	22357		Консультант з ефективності підприємництва
22357	22357	1	Консультант з маркетингу
22357	22357	1	Консультант з раціоналізації виробництва
22357	22357		Рекламист
2419.2	22357		Фахівець з ефективності підприємництва
2419.2	22357	18,65	Фахівець з методів розширення ринків збуту
2419.2	22357		Фахівець з раціоналізації виробництва
2419.2	22357	65	Фахівець-аналітик з дослідження товарного ринку
2441.2	25351	1**	Економіст
2441.2	25355	1	Економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності
2441.2	25362	1	Економіст з матеріально-технічного забезпечення
2441.2	25363		Економіст з міжнародної торгівлі
2441.2	25365		Економіст з податків і зборів
2441.2	25368	1	Економіст з планування
2441.2	25377	1	Економіст з фінансової роботи
2441.2	25385		Економіст із ціноутворення
2441.2	25352		Економічний радник
2441.2	23068		Консультант з економічних питань
2441.2	24191		Оглядач з економічних питань
3415	20004	1	Комівоєжер
3415	24414	65	Представник торговельний

13. Розподіл змісту освітньо-наукової програми та навчальний час за дисциплінами підготовки

	Назва дисципліни	Загальний обсяг	
		кредитів	годин
<i>Обов'язкові навчальні дисципліни</i>			
Англійська мова		7	210
Історія та філософія науки		4	120
Сучасні інформаційні технології в освіті і науці		3	90
Методи наукових досліджень та планування експерименту		3	90
Педагогіка та психологія вищої школи		3	90
Разом		20	600
<i>Дисципліни вибору ВНЗ</i>			
Стратегічне управління підприємством в умовах міжнародної інтеграції		6	180
Моделі глобальної економіки		5	150
Разом		11	330
<i>Рекомендаційний перелік дисципліни вільного вибору аспіранта</i>			
Методологія управління проектами та програмами / Методика роботи з науковим текстом / Друга іноземна мова		3	90
Управління маркетингом / Управлінський облік в умовах міжнародного співробітництва		4	120
Прогнозування економічних явищ та процесів в економіці / Методи прийняття управлінських рішень		3	90
Економіка та управління персоналом підприємства / Контроль у системі управління підприємствами		3	90
Разом		13	390
Аспірантська практика		6	180
Разом		50	1500

14. Анотації дисциплін

Обов'язкові навчальні дисципліни

«Англійська мова»

Мета: розвиток знань, умінь та навичок усіх видів мовлення для опанування такого рівня знань, який забезпечить досягнення необхідної для фахівця комунікативної спроможності у сферах академічного і професійного спілкування в усній та письмовій формах.

Предмет: академічна англійська письмова і усна мови.

Зміст курсу:

теоретичні засади нормативності англійської мови та мовлення;

форми, явища та конструкції, характерні для граматики англійської мови у межах програми;

мовні форми, властиві для наукового, офіційного та розмовного реєстрів академічного і професійного мовлення;

фонетика, орфографія, морфологія, синтаксис та лексичний склад англійської мови;

різні види мовних засобів, характерних для усного та писемного мовлення.

Місце у структурно-логічній схемі: перший і другий рік навчання.

«Історія та філософія науки»

Мета: надання знань з філософії як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини о цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття.

Предмет: інформаційні процеси і технології в освітньому та науково-дослідному процесі.

Зміст курсу:

Предмет і основні категорії навчальної дисципліни «Історія і філософія науки». Зміст і функції філософії в суспільстві. Основні напрями, течії та школи в історії філософії; розвиток філософської думки в Україні; сучасна світова філософія. Основні форми та динаміка буття. Проблема свідомості в філософії. Шляхи і способи пізнавального освоєння світу; форми та методи наукового пізнання. Соціальна філософія; проблема людини у філософії. Глобальні проблеми сучасності.

Місце у структурно-логічній схемі: перший рік навчання.

«Сучасні інформаційні технології в освіті та науці»

Мета: забезпечення загальної теоретичної підготовки аспірантів, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, пов'язаної з викладацькою діяльністю; опанування новітніми інформаційними технологіями у галузі освіти; формування інформаційної культури та готовності аспірантів до майбутньої професійної діяльності в умовах її інформатизації; стимулювання інтелектуальної активності аспірантів, становлення творчої, активної,

відповідальної та ініціативної особистості, яка б гармонійно поєднувала у собі духовний, психічний, інтелектуальний та інформаційний розвиток.

Предмет: інформаційні процеси і технології в освітньому та науково-дослідному процесі.

Зміст курсу:

Предмет і основні категорії навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в освіті». Інформаційно-освітнє середовище. Мережні технології навчання. Навчальний заклад як організаційна структура дистанційного навчання. Технічні і програмні засоби забезпечення технології дистанційного навчання. Інтеграція педагогічних і інформаційно-комунікаційних технологій. Використання Інтернет-технологій і ресурсів у вищій школі. Інформаційні системи наукового призначення. Системи організації взаємодії міжнародного наукового співробітництва. Наукометричні системи та бази даних.

Місце у структурно-логічній схемі: третій рік навчання

«Методи наукових досліджень та планування експерименту»

Мета: прищепити науковцям навички оперування категоріально-понятійним апаратом методологічного знання, досягнути засвоєння ними вихідних логічних та логіко-методологічних процедур, що ними користується сучасна наука, перш за все на ґрунті соціально-гуманітарних наук. Ознайомити аспірантів із ідеями видатних представників світової та української методологічної думки; сприяти розумінню ними значення логічного апарату наукового пошуку для підвищення ефективності науки; зорієнтувати аспірантів щодо актуальних проблем сучасної наукової методології, в тому числі – в соціально-гуманітарному пізнанні. Сформувати у аспірантів вміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу та логіку власного наукового дослідження.

Предмет: наукове мислення, його форми і логіка, наукова творчість.

Зміст курсу:

Наука як особлива форма пізнання, сфера культури та соціальний інститут. Наука як вид пізнавальної діяльності та феномен сучасної цивілізації.

Поняття наукового пізнання. Наукове пізнання як предмет методологічного аналізу.

Методологічні засади наукового дослідження. Основні поняття і категорії наукової методології.

Методи наукового пізнання. Метод і методологія. Класифікація методів.

Метод теоретичних і емпіричних досліджень.

Сучасні тлумачення сутності наукової методології та місця в ній логіки.

Роль логічних процедур у формуванні і функціонуванні наукового знання.

Інформаційна база наукового пізнання.

Організація наукового дослідження.

Місце у структурно-логічній схемі: перший рік навчання

«Педагогіка та психологія вищої школи»

Мета: формування обізнаності у науковців з основ історії педагогіки та дидактики вищої школи, ознайомлення зі специфікою навчального процесу в Україні та європейських держав, психологічними засадами організації освітнього процесу у вищій школі, підготовка до викладання педагогічних та гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах. Допомога у засвоєнні теоретичних знань, формуванні вмій та навичок діяльності викладача вищої школи; підготовка до проходження педагогічної практики.

Предмет: психолого-педагогічні засади педагогічної діяльності у вищій школі.

Зміст курсу:

Педагогіка вищої школи як наука, її предмет, завдання та методи науково-педагогічних досліджень.

Дидактика вищої школи як наука. Її завдання, основні категорії та принципи. Навчальний процес у вищій школі як система організаційних і дидактичних засобів.

Поняття про методи, форми та прийоми навчання у вищій школі.

Процес, шляхи і засоби виховання студентської молоді.

Особливості розвитку особистості студента.

Типологія особистості студента та викладача.

Психологія професійної освіти.

Психологія діяльності викладача в умовах вищої школи.

Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання.

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання

Дисципліни за спеціальністю (051 Економіка)

«Стратегічне управління підприємством в умовах міжнародної інтеграції»

Мета: надання знань про сутність і особливості стратегічного управління на підприємстві, формування вмій та навичок використання методологічного апарату та методичного інструментарію розробки стратегічного плану підприємства в умовах міжнародної інтеграції та організаційного забезпечення його виконання.

Предмет: Процеси обґрунтування, прийняття та реалізації стратегічних рішень в умовах міжнародної інтеграції.

Зміст курсу:

Загальні основи управління стратегічними змінами

Визначення рівня та послідовності стратегічних змін

Етапи реалізації стратегії підприємства в умовах міжнародної інтеграції

Ресурсно-компетенційна база стратегічних змін

Когнітивність як передумова стратегічного розвитку підприємства

Впровадження змін на різних етапах життєвого циклу організації

Функціональні стратегії в процесі реалізації стратегічних змін

Організаційні аспекти проведення змін на підприємстві
 Взаємозв'язок стратегії та організаційної структури управління
 Організаційна культура та управління стратегічними змінами
 Учасники процесу впровадження стратегічних змін в умовах міжнародної інтеграції

Місце у структурно-логічній схемі: четвертий рік навчання.

«Моделі глобальної економіки»

Мета: формування у студентів знань умов і факторів становлення та механізмів функціонування глобальної економіки, як економічного феномену і наукової категорії поряд з еволюцією і перспективами розвитку цієї економічної і суспільно-політичної системи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини між суб'єктами глобального бізнесу, що визначаються специфікою, закономірностями та тенденціями сучасних економічних трансформацій.

Зміст

Часові межі феномену глобалізації
 Сучасна методологія глобалістики
 Школи і міждисциплінарний статус глобалістики
 Становлення глобальної економіки
 Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів
 Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації
 Парадоксальна природа глобальних трансформацій
 Альтерглобалізм та його форми
 Глобальна економіка як прогностична реальність
 Регулятивні механізми глобальної економіки
 Міжнародні стратегії глобалізації
 Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації
Місце у структурно-логічній схемі: третій рік навчання.

«Методологія управління проектами та програмами»

Мета: формування у аспірантів компетентностей для розробки теоретико-методологічних засад власного дисертаційного дослідження, ознайомлення їх з теоретичними основами та способами організації пізнавального процесу, що характеризують пізнання з погляду його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів та механізмів, які зумовлюють логічну послідовність дисертаційного дослідження.

Предмет: розкриття основних положень методології розробки і управління проектами як інструменту планування, вирішення назрілих проблем та виконання завдань, пов'язаних з розвитком людини і суспільства.

Зміст курсу:

Поняття проекту. Класифікація проектів. Особливості наукових, освітніх, екологічних проектів.

Життєвий цикл проекту. Основні фази життєвого циклу проекту.

Розроблення проекту. Методологія розробки, управління та оцінювання проектів.

Логічна рамка проекту. Планування: визначення основних компонентів логічної рамки.

Форми і джерела фінансування проектів. Форми фінансування проектів.

Запровадження проекту. Управління інтеграцією проекту.

Моніторинг та оцінювання проекту. Методологія моніторингу проектів.

Життєздатність результатів проекту. Основні типи і характеристики результатів проекту.

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання

«Методика роботи з науковим текстом»

Мета: формування обізнаності науковців із методикою роботи з науковим текстом, розширення уявлення про наукову мову, основні категорії, властивості, структуру, мовні засоби наукового тексту; опанування технологією роботи з науковим текстом, розвиток умінь і навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту; допомога аспірантам в досконалому засвоєнні сучасних норм української наукової мови й у застосуванні їх у власних наукових текстах (статтях, монографіях, дисертаціях тощо) на граматичному, орфографічному та лексико-семантичному рівнях; створення якісних наукових текстів тощо.

Предмет: культура писемного наукового мовлення.

Зміст курсу:

1. Наукова мова як комунікативний феномен. Філософія і прагматика.
2. Мовна структура наукового стилю за рівнями.
3. Комунікативно-прагматична специфіка наукових текстів.
4. Робота з науковим текстом.
5. Граматичні і словотвірні норми у структурі сучасного наукового тексту.
6. Лексичні норми у структурі сучасного наукового тексту.

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Друга іноземна мова»

Мета: практичне оволодіння іноземною мовою у різних видах мовленнєвої комунікації, що дає можливість: вільно читати оригінальну літературу іноземною мовою з відповідної галузі знань; перекладати і анотувати інформацію з іншомовних джерел; вести співбесіду іноземною мовою за темами, що пов'язані з науковою роботою аспіранта зі спеціальності.

Предмет дисципліни - подальший розвиток іншомовної комунікативної компетентності, у різних сферах мовленнєвої комунікації.

Зміст курсу : Поняття стиль, принципи поділу на стилі. Науковий стиль та його специфіка. Синтаксис наукового стилю. Термінологічна лексика та способи її утворення. Особливості художнього тексту, його категорії. Етапи аналізу художнього тексту. Актуалізація мовних одиниць на різних рівнях художнього тексту. Вживання форм інфінітиву після модальних слів. Поняття

про форми інфінітиву. Вживання інфінітиву без частки to. Синтаксичні функції інфінітиву. Об'єктний та суб'єктний інфінітивний комплекс. Прийменниковий інфінітивний комплекс. Поняття про форми герундія. Категорії часу, стану герундія. Функції герундія в реченні. Особливості вживання герундія в реченні. Утворення предикативних конструкцій з герундієм. Умовний спосіб. Наукові напрями започаткованого дослідження. Проблема дослідження. Тема. Гіпотеза дослідження. Методологія дослідження. Обґрунтування дослідження. Текст роботи. Висновки. Результати експерименту. Анотація. Резюме в авторефераті. Переклад тексту за профілем дисертаційного дослідження. Продукування власного тексту з опорою на профільну терміносистему. Дискусія по тексту. Анотування публіцистичного тексту. Анотування наукового тексту. Складання словника термінологічного апарату за темою наукового дослідження. Висвітлення основних напрямів дисертаційного дослідження (summary). Мовна і мовленнєва культура науковця. Мовленнєва поведінка та культура мовлення в типових академічних, професійних, соціально-культурних та соціально-побутових ситуаціях.

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Управління маркетингом»

Мета: формування сучасного маркетингового управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі маркетингового менеджменту, принципів, завдань та функцій управління маркетинговою діяльністю фірми, розгляд алгоритмів, стратегій та політик організації, планування, мотивації, реалізації та контролювання цих процесів; набуття умінь аналізу маркетингової діяльності, прийняття адекватних управлінських рішень, проводити маркетингові дослідження та аналізувати отриману інформацію.

Предмет: є система управлінських рішень в процесі маркетингового менеджменту підприємства.

Зміст курсу:

1. Сутність управління маркетингом
2. Управління маркетинговими дослідженнями та інформацією
3. Сегментування та позиціонування
4. Маркетингове планування
5. Організація маркетингового менеджменту на підприємстві
6. Мотивація маркетингової діяльності
7. Контроль та аналіз маркетингової діяльності на підприємстві
8. Маркетингове управління товаром
9. Управління маркетингом у сфері послуг
10. Управління маркетинговими комунікаціями

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Управлінський облік в умовах міжнародного співробітництва»

Мета: формування системи теоретичних знань і набуття практичних навичок з обліку в умовах міжнародного співробітництва

Предмет: Активи, джерела їх формування і процеси господарської діяльності в країнах з високорозвиненою ринковою економікою

Зміст курсу:

Загальноприйняті принципи і системи обліку
 Фінансова звітність, її зміст та інтерпретація
 Облік грошових коштів
 Облік розрахунків з дебіторами
 Облік товарно-матеріальних запасів
 Облік довгострокових активів
 Облік фінансових вкладень та консолідована звітність
 Облік короткострокових зобов'язань
 Облік довгострокових зобов'язань
 Облік власного капіталу і розподілу прибутку в товариствах та корпораціях
 Основи управлінського обліку

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Прогнозування економічних явищ та процесів в економіці»

Метою вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями та практичним інструментарієм прогнозування соціально-економічних процесів, визначення можливих станів економічних об'єктів у майбутньому, дослідження закономірностей їх розвитку за різних умов.

Предметом дисципліни є сукупність методів і моделей розробки соціально – економічних прогнозів.

Зміст курсу:

- 1.Методологічні основи соціально-економічного прогнозування. Оцінювання якості прогнозів.
2. Визначення і характеристики часових рядів
3. Прості методи прогнозування
4. Адаптивні методи прогнозування
5. Методи і моделі прогнозування багатовимірних процесів
6. Циклічні і сезонні складові часового ряду
7. Методи і моделі прогнозування одновимірних процесів
8. Методи експертних оцінок
9. Прогнозування на підставі нейронних мереж
10. Моделі соціально-економічного прогнозування. Обробка статистичної інформації і прогнозування в середовищі Statistica

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Методи прийняття управлінських рішень»

Мета: формування системних знань в області прийняття управлінських рішень шляхом вивчення функціональної схеми процесу прийняття рішень, елементів невизначеності в рішенні, критеріїв застосовності методів, а також формування

практичних навичок прийняття ефективних рішень, використовуючи вивчені методи.

Предмет: процес вироблення і здійснення рішення за допомогою неформальних (евристичних), колективних і кількісних методів прийняття управлінських рішень.

Зміст курсу:

1. Основні положення теорії прийняття рішень
2. Мета і альтернатива її досягнення
3. Процес прийняття та класифікація управлінських рішень
4. Системний аналіз і теорія корисності при прийнятті управлінських рішень
5. Умови прийняття управлінських рішень
6. Використання методів дослідження операцій при прийнятті управлінських рішень
7. Моделювання розробки та прийняття рішень
8. Використання методів математичного програмування при прийнятті рішень
9. Застосування теорії ігор у прийнятті рішень
10. Неформальні методи прийняття рішень
11. Особливості розробки та прийняття рішень у групі
12. Методи прогнозування управлінських рішень
13. Використання ЕОМ при прийнятті управлінських рішень
14. Аналіз прийнятих рішень

Місце у структурно-логічній схемі: другий рік навчання.

«Економіка та управління персоналом підприємства»

Мета: поглиблення теоретичних знань оволодіння сучасним методичним інструментарієм та практичними навичками з економіки та управління персоналом підприємства.

Предмет: загальні закономірності формування, функціонування і розвитку системи управління персоналом підприємства.

Зміст курсу:

1. Управління персоналом у системі менеджменту організацій
2. Управління персоналом як соціальна система
3. Кадрова політика і стратегія управління персоналом організації
4. Кадрове планування в організаціях
5. Організація набору та відбору персоналу
6. Організування діяльності та функції служб персоналу
7. Формування колективу організації
8. Згуртованість та соціальний розвиток колективу
9. Оцінювання персоналу в організації
10. Управління розвитком і рухом персоналу організації
11. Управління процесом вивільнення персоналу
12. Соціальне партнерство в організації
13. Ефективність управління персоналом

Місце у структурно-логічній схемі: третій рік навчання.

«Контроль у системі управління підприємствами»

Мета: здобуття необхідних теоретичних знань та практичних навичок із концептуальних засад управління сучасним підприємством на основі принципів контролю, координації і спрямування діяльності різних служб та підрозділів підприємства на досягнення оперативних та стратегічних цілей.

Предмет: процес контролю діяльності підприємства.

Зміст курсу:

1. Суть контролю, його значення в управлінні підприємством
2. Класифікація видів і суб'єктів контролю
3. Об'єкт контролю і його класифікація
4. Мета і функції контролінгу
5. Розробка бюджету (бюджетування) як інструмент оперативного контролю
6. Фінансовий контроль
7. Зовнішній фінансовий контроль.
8. Внутрішній фінансовий контроль
9. Ревізія як інструмент контролю
10. Маркетингові дослідження, планування збуту і контролю продукції.

Місце у структурно-логічній схемі: третій рік навчання.

15. Графік виконання індивідуального плану науково дослідницької роботи аспірантами

Профільюючі кафедри: Кафедра економічної теорії, Кафедра економіки підприємства, Кафедра менеджменту та адміністрування;
НОВ – Науково-організаційний відділ (Аспірантура)

I курс			
Наукова діяльність	Виконаний обсяг робіт	Терміни	Відповідальність
Написання наукових статей	1 стаття	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Участь у конференціях + тези доповідей	1 конференція	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Дослідження/індивідуальна робота	Презентація розширеного тексту Докторського проекту обсягом (25-30ст.), який включає: <ul style="list-style-type: none"> • конкретизований опис запропонованої теми дисертаційного дослідження; <ul style="list-style-type: none"> • виклад дослідницьких запитань; • аргументація актуальності теми, • критичний огляд літератури, яка стосується тематики потенційної дисертації; • аргументований виклад потенційної наукової новизни результатів дослідження; • опис методології та методу дослідження та аргументація їх вибору; • конкретизований календарний план подальшої дослідницької роботи; • опис потенційних ризиків, обмежень; аргументація реалістичності плану 	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Піврічна та річна атестації	Презентація детального звіту	Травень та Жовтень кожного академічного року	Профільююча кафедра; НОВ

II курс			
Наукова діяльність	Виконаний обсяг робіт	Терміни	Відповідальність
Написання наукових статей	2 статті	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Участь у конференціях + тези доповідей	2 конференції	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Дослідження/індивідуальна робота	50 сторінок тексту дисертації	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Піврічна та річна атестації	Презентація детального звіту	Травень та Жовтень кожного року	Профільююча кафедра; НОВ
III курс			
Наукова діяльність	Виконаний обсяг робіт	Терміни	Відповідальність
Написання наукових статей	2 статті	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Участь у конференціях + тези доповідей	2 конференції	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Дослідження/індивідуальна робота	100 сторінок тексту дисертації	Річна атестація – жовтень поточного року	Профільююча кафедра
Піврічна та річна атестації	Презентація детального звіту	Травень та Жовтень кожного академічного року	Профільююча кафедра; НОВ
IV курс			
Наукова діяльність	Виконаний обсяг робіт	Терміни	Відповідальність
Попередній захист дисертаційного дослідження	Чорновий варіант дисертації	Квітень – поточного року	Профільююча кафедра
Завершення дисертації Публічний захист	Остаточний варіант дисертації	Червень-Вересень поточного року	Профільююча кафедра; НОВ